

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD KOŠICE

váš list č. / zo dňa: 23.08.2021

číslo konania: KPUKE-2021/17557-3/75752/JJ

vybavuje / kontakt: Mgr. J. Jarkovský / 055-2455 821 / podatelna.ke@pamiatky.gov.sk

Košice, 14.09.2021

Krajský pamiatkový úrad Košice (ďalej len „správny orgán“), ktorý je podľa § 11 odseku 1 zákona číslo 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „pamiatkový zákon“) vecne príslušným správnym orgánom a podľa § 9 odseku 5 pamiatkového zákona je miestne príslušným správnym orgánom na úseku ochrany pamiatkového fondu, podľa § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“) vydáva podľa § 33 odseku 6 pamiatkového zákona toto

rozhodnutie:

schvaľuje I. stupeň reštaurátorskej dokumentácie: „*Správa z reštaurátorského výskumu a návrh na reštaurovanie a drevených článkov architektúry a dreveného mobiliáru na hrade Krásna Hôrka*“ (ďalej len „Návrh“), ktorý na správny orgán dňa 23.08.2021 predložil vlastník: Slovenská republika, ktorú zastupuje Slovenské národné múzeum, Vajanského nábrežie 2, P. O. BOX 13, 811 06 Bratislava, zastúpené správcou: Slovenské národné múzeum, Múzeum Betliar, Kaštieľna 6, 049 21 Betliar, štatutárne zastúpeným Mgr. Timeou Mátéovou, riaditeľkou SNM - MB, nehnuteľnej národnej kultúrnej pamiatky (ďalej len „NKP“): **Hrad Krásna Hôrka**, evidovanej v Ústrednom zozname pamiatkového fondu pod č. 518/1-22, situovanej na hradnom kopci, nachádzajúcej sa v extraviláne obce Krásnohorské Podhradie - smerom na sever od jej zástavby, na parcele č. 390, súpisné č. 600, podľa listu vlastníctva č. 346, okres: Rožňava, Obec: Krásnohorské Podhradie, katastrálne územie: Krásnohorské Podhradie. Prvý stupeň reštaurátorskej dokumentácie bol spracovaný v súlade s platnými predpismi, určenými pre reštaurovanie, a usmerneniami štátneho pamiatkového dohľadu, podľa podmienok rozhodnutí správneho orgánu a požiadaviek záväzných stanovísk, súvisiacich s obnovou NKP. Reštaurátorský výskum na kamenných a drevených architektonických článkoch a prvkoch hradného komplexu realizovali a Návrh na reštaurovanie v odbornej súčinnosti spracovali:

- **reštaurátorská časť:** Mgr. art. Tomáš Kružlík - certifikovaný reštaurátor, zapísaný v Komore reštaurátorov pod číslom *KR 257* so špecializáciou: S6 - reštaurovanie kamenných polychrómovaných sôch, kamenných architektonických článkov, muriva a nadväzujúcich omietok v interiéroch a exteriéroch objektov historickej architektúry, Akad. soch. Tomáš Ľupták - certifikovaný reštaurátor, zapísaný v Komore reštaurátorov pod číslom *KR 001* so špecializáciou: S1 - reštaurovanie drevených polychrómovaných sôch, drevených oltárnych architektúr a drevených architektonických článkov v nadväznosti na historickú architektúru, S6 - reštaurovanie kamenných polychrómovaných sôch, kamenných architektonických článkov, muriva a nadväzujúcich omietok v interiéroch a exteriéroch objektov historickej architektúry, S9 - reštaurovanie štukových plastík, štukových architektonických článkov a súvisiacich omietok v interiéroch a exteriéroch objektov historickej architektúry, Mgr. art. Michal Pleidel - certifikovaný reštaurátor, zapísaný v Komore reštaurátorov pod číslom *KR * so špecializáciou:- reštaurovanie

nástennej maľby, historickej omietky a muriva v interiéroch a exteriéroch historickej architektúry, M3 - reštaurovanie závesného obrazu na plátne, alebo inom nosiči,

- **umelecko - historická časť:** Umelecko – historický opis a vyhodnotenie pamiatky a charakteristika pamiatkových hodnôt - Ing. arch. Peter Hudák, PhD.
- **expertízna časť:** Petrografické vyhodnotenie kameňa: Doc. RNDr. Daniel Pivko – PhD., Katedra geológie a palentológie, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského, Ilkovičova 5, 842 15 Bratislava;
- Chemicko – technologická analýza odobratých vzoriek drevených prvkov: Ing. Jana Želinská, PhD. - vedúca oddelenia a Ing. Lenka Vrbíková, PhD., Pamiatkový úrad SR – CHTO, Cesta na Červený most 6, 814 06 Bratislava;
- Dendrochronologický prieskum drevnej hmoty – Ing. Tomáš Kyncl.

Na základe vyhodnotených poznatkov z komplexného reštaurátorského výskumu, vykonaného v období mesiacov: august – december 2020, bol vyhotovený tento Návrh a predložený na posúdenie správnemu orgánu v tomto rozsahu:

Názov reštaurátorskej dokumentácie (1 str.)

Obsah (2 str.)

Úvod (4 str.)

1. Základné identifikačné a technické údaje o NKP (5 str.)
  - 1.1. Predmet výskumu (5 str.)
  - 1.2. NKP (5 str.)
  - 1.3. Číslo NKP v ÚZPF (5 str.)
  - 1.4. Číslo LV (5 str.)
  - 1.5. Adresné údaje (5 str.)
  - 1.6. Situovanie, umiestnenie NKP (5 str.)
  - 1.7. Majetko - právne vzťahy: Investor (5 str.)
  - 1.8. Správca (5 str.)
  - 1.9. Realizátori výskumu a autori dokumentácie (5 str.)
2. Umelecko – historický opis a charakteristika pamiatkových hodnôt (6 str.)
  - 2.1. Umelecko – historický opis Gotickej veže (7-8 str.)
  - 2.2. Umelecko – historický opis Gotického paláca (8-11 str.)
  - 2.3. Umelecko – historický opis Renesančnej prístavby horného hradu (11-14 str.)
  - 2.4. Umelecko – historický opis objektu „Františka“ (14-19 str.)
  - 2.5. Umelecko – historický opis objektu „Rákocziho trakt“ (19-25 str.)
  - 2.6. Umelecko – historický opis objektu „Kasárne“ (26-31 str.)
  - 2.7. Umelecko – historický opis priestoru I. Nádvorie (31-32 str.)
  - 2.8. Umelecko – historický opis kamenných fragmentov v priestore parkánu (32-33 str.)
  - 2.9. Prícestná kaplnka Panny Márie – Kaplnka III (33-34 str.)
  - 2.10. Charakteristika pamiatkových hodnôt NKP (34-37 str.)
3. **Reštaurátorský výskum, metódy výskumu a návrh na reštaurovanie (38 str.)**
  - 3.1. Prícestná kaplnka Panny Márie: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (38-56 str.)
  - 3.2. Kamenné architektonické články Kaplnky sv. Jána Nepomuckého: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a súčasný technický stav NKP, archívna a aktuálna fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (57-74 str.)
  - 3.3. Východná vstupná brána: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (75-96 str.)
  - 3.4. Kamenný portál 2. a 3. brány: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (97-112 str.)
  - 3.5. Kamenné články architektúry stĺpa s podstavcom: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (113-132 str.)

- 3.6. Kamenné články schodiska a arkád Františkánskeho múzea: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a aktuálny technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (133-142 str.)
- 3.7. Kamenné konzoly pavlače Rákoczyho paláca: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (143-151 str.)
- 3.8. Kamenné nápisové tabule: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a aktuálny technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (152-156 str.)
- 3.9. Kamenné epitafy v hradnej kaplnke Narodenia Panny Márie: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a aktuálny technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (157-164 str.)
- 3.10. Kamenné články portálu zaniknutej kaplnky na parkáne: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a aktuálny technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (165-178 str.)
- 3.11. Kamenné ostenia portálov, okenných a komínových otvorov: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a aktuálny technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (179-226 str.)
- 3.12. Kamenné stupne: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a aktuálny technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (227-231 str.)
- 3.13. Drevený trámový strop s kamennými konzolami prejazdu Františkánskeho múzea: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a aktuálny technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (232-243 str.)
- 3.14. Drevené trámové stropy s kamennými konzolami na 2. NP Františkánskeho múzea: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a aktuálny technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (244-263 str.)
- 3.15. Drevené podlahy na 2. NP Rákoczyho paláca: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a aktuálny technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (264-272 str.)
- 3.16. Vstavané skrine: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a aktuálny technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (273-285 str.)
- 3.17. Drevené výplne dverných otvorov: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a aktuálny technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (286-314 str.)
- 3.18. Trám ohniska v priestore kuchyne stredného hradu: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a aktuálny technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (315-319 str.)
- 3.19. Drevené výpuste v budove kasární dolného hradu: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a aktuálny technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (320-328 str.)
- 3.20. Drevené schodiská: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a aktuálny technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (329-347 str.)
- 3.21. Drevené stĺpiky: Vyhodnotenie reštaurátorského výskumu a aktuálny technický stav NKP, archívna a súčasná fotodokumentácia, návrh na reštaurovanie (348-353 str.)
4. Petrografické vyhodnotenie kameňa (354-379 str.)
5. Chemicko – technologická analýza vzoriek (380-386 str.)
6. Dendrochronologický prieskum drevnej hmoty (387-389 str.)
7. Zoznam použitých zdrojov (390-391 str.)
8. Legislatívna príloha: rozhodnutia a záväzne stanoviska správneho orgánu (391-440 str.)
9. Grafická dokumentácia (441-448 str.)

10. Inventarizačný súpis hodnotných prvkov na reštaurovanie so slohovým zaradením, datovaním, špecifikáciou stavu a stručným technologickým postupom + tabuľky, grafické vyznačenie a fotodokumentácia (449-557 str.),

a z hľadiska záujmov, chránených pamiatkovým zákonom, podľa § 33 odseku 6 pamiatkového zákona pre vykonanie reštaurovania podľa tohto Návrhu správny orgán **určuje tieto podmienky:**

1. V podrobnostiach o podmienkach o vykonávaní odborných reštaurátorských prác a o reštaurátorskej dokumentácii je potrebné postupovať podľa § 33 pamiatkového zákona a v zmysle všetkých súvisiacich predpisov.
2. Z hľadiska záujmov ochrany pamiatkového fondu správny orgán požaduje rešpektovať podmienky vydaných rozhodnutí:
  - rozhodnutie o zámere obnovy NKP č. KE-12/491-04/2444/SM zo dňa 14.05.2012, ktoré je naďalej platné, keďže sa v lehote troch rokov od nadobudnutia právoplatnosti už vykonávali úkony, na ktoré sa vzťahuje;
  - rozhodnutie o zámere obnovy NKP č. KPUKE-2016/18019-6/78786/TI zo dňa 14.10.2016, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 07.11.2016;
  - rozhodnutia o zámere na reštaurovanie drevených súčasti architektúry NKP č. KPUKE-2018/7906-4/34088/SM zo dňa 03.05.2018, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 22.05.2018;
  - rozhodnutie o nových skutočnostiach a nových nálezových situáciách č. KPÚKE-2018/20523-3/84554/JJ zo dňa 22.10.2018, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 27.11.2018;
  - rozhodnutie o zámere na reštaurovanie najhodnotnejších omietkových vrstiev, povrchových a výtvarných úprav č. KPUKE-2021/5649-4/32231/JJ zo dňa 26.04.2021, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 12.05.2021.
3. Pred začiatkom reštaurovania každej uvedenej súčasti hradu vlastníik zabezpečí postavenie pracovného lešenia pre reštaurátorov. Lešenie musí byť odborne navrhnuté a montované tak, aby bolo bezpečné po stránke statickej, funkčnej a pracovnej. Pri práci reštaurátorov nebude pritom dochádzať k horizontálnym a vertikálnym pohybom a priehybom lešenia. Pracovné plošiny a prístupy je nutné dimenzovať v takých výškach, z ktorých bude fyzicky dostupná každá časť architektonického členenia, kamenného článku a nosného muriva, steny s korunou, resp. umiestniť pochôdzne lávky v takých polohách, z akých budú mať reštaurátori neobmedzený a bezproblémový prístup k jednotlivým tvaroslovným prvkom. Medzeru medzi vnútorným (nechráneným) okrajom lešenia a murivom objektu minimalizovať z dôvodu ochrany reštaurátorov pred pádom a padajúcimi predmetmi. Pri práci reštaurátorov nesmie dochádzať k zatekaniu technologickej vody na spodné časti murív a podlažia. Konštrukcia pracovného lešenia nebude kotvená v žiadnom dôležitom architektonickom článku, bude prekrytá bezpečnostnými ochrannými sieťami tak, aby nedošlo počas prác k ich poškodeniu.
4. Počas reštaurovania bude v areáli hradu vytvorené technické zázemie pre tím reštaurátorov, vhodné plochy pre uloženie, transport a manipuláciu stavebných materiálov, pre ošetrovanie, opracovanie, rekonštrukciu a konzervovanie architektonických článkov a drevených prvkov. Je pritom nutné vytvoriť priestor pre dočasnú skládku druhotného odpadu, ktorý bude z hradného areálu okamžite odvázaný, a to v koordinácii s postupom stavebných prác na obnove.
5. Reštaurátorské práce podľa § 33 odseku 7 pamiatkového zákona môže vykonávať:
  - Člen Komory reštaurátorov SR, ktorý má odbornú spôsobilosť a zákonom stanovenú prax v požadovanom odbore, podľa § 5 odseku 2 písmena a) zákona č. 200/1994 Z. z. o komore reštaurátorov a o výkone reštaurátorskej činnosti jej členov.

- Vysoká škola v rámci študijného programu reštaurátorská tvorba, uskutočňovaného v študijnom odbore reštaurátorstvo.
6. Komplexné reštaurovanie kamenných a drevených architektonických článkov NKP a drevených prvkov mobiliáru bude vykonané v intenciách navrhutej technológie, podľa navrhovaných reštaurátorských úkonov a odporúčaní reštaurátorov, uvedených v Návrhu. Pokiaľ realizátori reštaurátorských prác zmenia v priebehu reštaurátorského projektu na základe nových skutočností alebo prípadných ďalších novoobjavených nálezov navrhovanú technológiu alebo postup reštaurovania oproti odsúhlasenému konceptu reštaurovania, sú povinní každú túto zmenu vopred prerokovať so správnym orgánom, podľa § 33 odseku 9 pamiatkového zákona. Správny orgán rozhodne o ďalšom postupe najneskôr do troch pracovných dní od oznámenia a prerušenia reštaurátorských prác.
  7. Návrh obnovy, ochrany a prezentácie objektovej skladby hradu Krásna Hôrka vychádza predovšetkým z rekonštrukčno - konzervačného prístupu, v rámci ktorého budú historicky najstaršie materiály a vrstvy, stredoveké architektonické kamenné články (gotické a renesančné) a najhodnotnejšie drevené prvky, preukázané výskumom, zachované, skonsolidované v hmote, zregenerované a scelené do zodpovedajúceho výrazu.
  8. Všetky realizované reštaurátorské, konzervátorské a rekonštrukčné zásahy, vyšpecifikované v Návrhu, budú od hmoty originálov reverzibilné a pre budúce obnovy NKP ľahko odstrániteľné. Budú konzultované a posudzované so špecialistami, ktorí sa zúčastňovali na predchádzajúcej výskumnej činnosti – realizátormi AH výskumu, statikom, projektantom a architektom.
  9. Reštaurátorské práce na architektonických kamenných článkoch a drevených prvkoch mobiliáru budú vykonané v prísnej súčinnosti s reštaurátormi, ktorých špecializáciou je reštaurovanie nástennej maľby, historickej omietky a muriva v interiéroch a exteriéroch historickej architektúry. Práve kooperácia týchto špecialistov je pre obnovu a prezentáciu jednotlivých hradných celkov dôležitá a nevyhnutná. Uvedenie hradných priestorov a objektovej skladby do vzájomnej rovnováhy s možnou prezentáciou ich najstarších pamiatkových hodnôt v správnom výraze, v pravdivých objemoch a v novej zhodnotenej výtvarnej kvalite je prvoradým cieľom tohto projektu.
  10. Metodika reštaurovania, zadefinovaná v rozhodnutí o zámere na reštaurovanie najhodnotnejších omietkových vrstiev, povrchových a výtvarných úprav č. KPUKE-2021/5649-4/32231/JJ zo dňa 26.04.2021, je postavená na preferencii prezentovať historicky poslednú hodnotnú vrstvu, pochádzajúcu z obdobia zo začiatku 20. storočia, kedy hrad Krásna Hôrka patrila do vlastníctva rodiny Andrássyovcov a bol upravený do podoby tzv. rodového múzea. V prípade významných nálezov, pri ktorých reštaurátorský výskum preukáže výrazný rozsah zachovania najstarších kamenných článkov a rovnako starých omietkových a výtvarných úprav (slohuovo priradených do obdobia renesancie), resp. ak by kvalita nálezov predstavovala jedinečný prínos pre obohatenie fondu a spôsobu prezentácie NKP, bude správny orgán akceptovať a presadzovať ich reštaurovanie a prezentáciu v pravdivej podobe.
  11. Reštaurovanie bude aplikované štandardnými technológiami, vhodnými pre historickú architektúru, kamenné a drevené prvky, omietkové i farebné vrstvy. Obidva návrhy pre reštaurovanie kamennej a drevnej hmoty, resp. pre historické omietky a výtvarnú úpravu budú vzájomne porovnávané, ich technologické a technické postupy spoločne koordinované hlavnými garantmi v snahe predísť nežiadúcemu a nesprávnemu interpretačnému výsledku na konci obnovy NKP.
  12. Správny orgán požaduje korigovať a prehodnotiť rekonštrukčné postupy a interpretačné prístupy, ktoré boli aplikované pri reštaurovaní východnej vstupnej brány – na kamenných článkoch portálu. Tvarová modelácia reliéfu s erbom na klenáku portálu sa dostáva do vzájomného konfliktu s hmotovou rekonštrukciou ostatných častí, predovšetkým s

- rekonštrukciou profilácie na rímsových hlaviciach pilastrov, kde ich objemy sú zrealizované v nesprávnej a horšej kvalite a s nevhodnou štruktúrou na povrchu.
13. V tejto súvislosti bude správny orgán v priebehu reštaurovania vstupného portálu vyžadovať, aby všetky jeho dôležité zložky po integrovaní sochárskych diel: sv. Michala archanjela, sv. Štefana Kráľa a sv. Ladislava Kráľa boli obnovené v rovnocennom výraze pri uplatnení identických rekonštrukčných prístupov.
  14. Pri ošetrovaní všetkých povrchov pietne dbať na zachovanie a konzerváciu stôp všetkých úprav povrchov a technických zásahov, svedčiacich o postupoch vtedajších murárov a kamenárov, stolárov a tesárov (napr. otlaky po opracovaní nanesených omietok, zvyšky po zatekajúcej malte, zanechané stopy po kamenárskych značkách, stopy datovania, vrýpaných nápisov a mien, historické „graffiti“, autentické stopy po rezbe a textúre tesania). Tieto detaily bude reštaurátor podrobne dokumentovať už počas prác, ktoré následne vyhodnotí a zapracuje do dokumentácie skutočne vykonaných reštaurátorských prác.
  15. Časť reštaurátorských úkonov (sanácia muriva, spevnenie povrchu a jadra kameňa, stabilizácia podkladov a drevnej hmoty, plošné alebo lokálne čistenie povrchov) bude vykonaná súbežne s prebiehajúcimi prácami pri odstraňovaní druhotných podkladových a farebných vrstiev. Zároveň správny orgán požaduje, aby tento postup bol taktiež podrobne dokumentovaný, písomne a fotograficky zaznamenaný.
  16. Výtvarná úprava všetkých kamenných článkov, kamenných tvaroslovných prvkov a sochárskej výzdoby bude stanovená po vyhodnotení reštaurátorského výskumu historických omietkových a farebných vrstiev, ktoré sa nachádzajú v ich bezprostrednom styku. V tomto štádiu sa celková prezentácia objektov hradu stáva otvorenou záležitosťou. Ich finálna výtvarná podoba bude stanovená po celoplošnom odkrytie druhotných omietok, v priebehu reštaurovania.
  17. Ak počas obnovy NKP dôjde k ďalším novým skutočnostiam alebo k odkrytiu nepredpokladaného nálezu, je zodpovedný reštaurátor podľa § 33 odseku 9 pamiatkového zákona práce prerušiť až do vydania rozhodnutia správneho orgánu. Správny orgán rozhodne o ďalšom postupe najneskôr do troch pracovných dní od oznámenia a prerušenia reštaurátorských prác.
  18. Správny orgán vlastníkovi pri komplexnej obnove NKP odporúča vhodnú synchronizáciu navzájom súvisiacich stavebných, reštaurátorských, rekonštrukčných, umelecko - remeselných a konzervátorských činností, v záujme predísť v budúcnosti nežiaducemu zhoršovaniu stavebno - technického stavu i poškodzovaniu pamiatkových hodnôt NKP.
  19. Pre kvalitu reštaurovania uvedených častí NKP a profesionálne zvládnutie projektu požaduje správny orgán, aby od začiatku a potom v celom priebehu bola zabezpečená osobná účasť menovaných reštaurátorov s ich tímom pri všetkých odborných prácach, a nie len ich prítomnosť na kontrolných dňoch.
  20. Nakoľko celková obnova a reštaurovanie hradu Krásna Hôrka predstavuje zložitý a komplexný problém, ktorý bude potrebné jednotne metodicky riešiť, vrátane syntetického zhodnotenia výsledkov architektonicko - historického, archeologického, sanačného a reštaurátorského výskumu, resp. charakter všetkých reštaurátorských úkonov si vyžaduje vysoko odborný a kvalifikovaný tímový prístup k hradnej architektúre, si správny orgán vyhradzuje právo prizývať k jednotlivým postupom reštaurovania členov odbornej reštaurátorskej komisie alebo členov príslušnej sekcie PÚ SR.
  21. Vlastník NKP zabezpečí, aby samotné reštaurovanie sa realizovalo až po nadobudnutí právoplatnosti tohto rozhodnutia.
  22. Správny orgán si ponecháva jeden exemplár Návrhu na vykonávanie štátneho pamiatkového dohľadu podľa § 33 odseku 10 pamiatkového zákona. Vlastník bude zvolávať v priebehu reštaurovania pravidelné kontrolné dni za účasti správneho orgánu a zodpovedného reštaurátora, na ktorom bude správny orgán podrobne informovaný o technologických postupoch a priebehu reštaurovania NKP.

23. Dokumentácia vykonaných reštaurátorských prác bude spracovaná v rozsahu podľa § 6 odsekov 1 až 5 Vyhlášky Ministerstva kultúry č. 231/2014 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „Vyhláška“). Túto dokumentáciu vypracúva reštaurátor, ktorý vykonal reštaurovanie NKP, a vlastník ju predloží správnu orgánu v lehote do 60 dní po ukončení reštaurovania, podľa § 33 odseku 10 pamiatkového zákona.
24. V priebehu reštaurovania bude reštaurátor viesť reštaurátorský denník, podľa § 6 odseku 5 Vyhlášky, a kópia tohto denníka bude súčasťou dokumentácie vykonaných reštaurátorských prác.
25. Vlastník oznámi písomne (alebo e-mailom na adresu: podatelna.ke@pamiatky.gov.sk) správnu orgánu v predstihu min. 7 dní začiatok reštaurovania NKP, podľa § 33 odseku 4 pamiatkového zákona. Pokiaľ bude reštaurovanie vykonávané v etapách, oznámi správnu orgánu začiatok každej jednej etapy. Po ukončení prác (alebo každej etapy) reštaurátor vykoná prezentáciu ukončených prác, na ktorú prizve vlastník aj zástupcu správneho orgánu, a tento o prezentácii vyhotoví úradný záznam zo štátneho dohľadu.
26. Každú závažnú zmenu a zmenu oproti alebo nad rámec tohto rozhodnutia vlastník vopred prerokuje a predloží na odsúhlasenie správnu orgánu podľa § 32 odseku 2 pamiatkového zákona.

Štátny pamiatkový dohľad na úseku ochrany pamiatkového fondu bude vykonávať správny orgán, podľa § 32 odseku 13 pamiatkového zákona.

Odôvodnenie

Vlastník: Slovenská republika, ktorú zastupuje Slovenské národné múzeum, Vajanského nábrežie 2, P. O. BOX 13, 811 06 Bratislava, zastúpené správcom: Slovenské národné múzeum, Múzeum Betliar, Kaštieľna 6, 049 21 Betliar, štatutárne zastúpeným Mgr. Timeou Mátéovou, riaditeľkou SNM - MB, NKP: **Hrad Krásna Hôrka**, evidovanej v Ústrednom zozname pamiatkového fondu pod č. 518/1-22, situovanej na hradnom kopci, nachádzajúcej sa v extraviláne obce Krásnohorské Podhradie - smerom na sever od jej zástavby, na parcele č. 390, súpisné č. 600, podľa listu vlastníctva č. 346, okres: Rožňava, Obec: Krásnohorské Podhradie, katastrálne územie: Krásnohorské Podhradie, podal na správny orgán dňa 20.04.2021 žiadosť o schválenie Návrhu: *„Správa z reštaurátorského výskumu a návrh na reštaurovanie a drevených článkov architektúry a dreveného mobiliáru na hrade Krásna Hôrka“*. Prvý stupeň reštaurátorskej dokumentácie bol spracovaný v súlade s platnými predpismi, určenými pre reštaurovanie, a usmerneniami štátneho pamiatkového dohľadu, podľa podmienok rozhodnutí správneho orgánu a požiadaviek záväzných stanovísk, súviasiach s obnovou a reštaurovaním NKP.

Reštaurátorský výskum nadväzuje a čerpá z predošlých architektonicko – historických výskumov jednotlivých častí NKP, ktoré spracovali: Mgr. Luboš Kürthy a Mgr. Barbora Glocková, J. Horvátha 896/22, 967 01 Kremnica a Mgr. Michal Šimkovic, Kimovská 2341/4, 960 01 Zvolen, v rokoch 2013, 2014 a 2015. Umelecko-historický opis a vyhodnotenie pamiatky a charakteristiku pamiatkových hodnôt spracoval Ing. arch. Peter Hudák, PhD. Z pozície profesnej praxe Doc. RNDr. Daniela Pivka – PhD., Katedra geológie a palentológie, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského, Ilkovičova 5, 842 15 Bratislava bol daný elaborát rozšírený o petrografickú analýzu odobratých vzoriek kameňa. Chemicko – technologickú analýzu odobratých vzoriek drevených prvkov spracovali: Ing. Jana Želinská, PhD. - vedúca oddelenia a Ing. Lenka Vrbíková, PhD., Pamiatkový úrad SR – CHTO, Cesta na Červený most 6, 814 06 Bratislava. Informácie o stave drevených konštrukcií hradu boli čerpané z Prieskumu zdravotného stavu drevených konštrukcií NKP z hľadiska ich makroskopickej a mikroskopickej štruktúry, ktorého autorom je Ing. Miroslava Mamoňová. PhD., ktorý bol uverejnený v podobnom stavebnotechnickom prieskume *„Komplexná revitalizácia NKP Krásna Hôrka“*, ktorý je prácou Ing. arch. Petra Kucharoviča z roku 2016.

Správny orgán na úrovni štátneho pamiatkového dohľadu sledoval postupné zbieranie materiálov o hodnotách hradného komplexu, o jeho datovaní, stavebno – historickom vývoji, výstavbe a premenách. Súčasne správny orgán viedol konzultácie s vykonávateľmi výskumu, s ktorými spoločne utvárali obraz o základnom smerovaní a metóde budúceho reštaurovania. Odborné výstupy z výskumnej činnosti kontinuálne nadväzujú na exaktné poznatky z AH výskumu a sú ďalším pokračovaním skúmania NKP. Aktuálny reštaurátorský výskum realizovali a Návrh na reštaurovanie v odbornej súčinnosti spracovali:

- **reštaurátorská časť:** Mgr. art. Tomáš Kružlík - certifikovaný reštaurátor, zapísaný v Komore reštaurátorov pod číslom *KR 257* so špecializáciou: S6 - reštaurovanie kamenných polychrómovaných sôch, kamenných architektonických článkov, muriva a nadväzujúcich omietok v interiéroch a exteriéroch objektov historickej architektúry, Akad. soch. Tomáš Lupták - certifikovaný reštaurátor, zapísaný v Komore reštaurátorov pod číslom *KR 001* so špecializáciou: S1 - reštaurovanie drevených polychrómovaných sôch, drevených oltárnych architektúr a drevených architektonických článkov v nadväznosti na historickú architektúru, S6 - reštaurovanie kamenných polychrómovaných sôch, kamenných architektonických článkov, muriva a nadväzujúcich omietok v interiéroch a exteriéroch objektov historickej architektúry, S9 - reštaurovanie štukových plastiek, štukových architektonických článkov a súvisiacich omietok v interiéroch a exteriéroch objektov historickej architektúry, Mgr. art. Michal Pleidel - certifikovaný reštaurátor, zapísaný v Komore reštaurátorov pod číslom *KR *
- **umelecko - historická časť:** Umelecko – historický opis a vyhodnotenie pamiatky a charakteristiku pamiatkových hodnôt - Ing. arch. Peter Hudák, PhD.
- **expertízna časť:** Petrografické vyhodnotenie kameňa: Doc. RNDr. Daniel Pivko, PhD., Katedra geológie a palentológie, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského, Ilkovičova 5, 842 15 Bratislava;
- Chemicko – technologická analýza odobratých vzoriek drevených prvkov: Ing. Jana Želinská, PhD. - vedúca oddelenia a Ing. Lenka Vrbíková, PhD., Pamiatkový úrad SR – CHTO, Cesta na Červený most 6, 814 06 Bratislava;
- Dendrochronologický prieskum drevnej hmoty – Ing. Tomáš Kyncl.

Správny orgán dôkladne posúdil vecný obsah reštaurátorskej dokumentácie z hľadiska záujmov ochrany pamiatkového fondu. Osobitná obnova – reštaurovanie vychádza z aktuálnej potreby vlastníka prezentovať objektovú skladbu hradu v novej výtvarnej, estetickej a výrazovej kvalite. Vlastník deklaroval svoj osobný záujem naďalej chrániť vlastné kultúrne dedičstvo, ktorého hodnota napriek požiaru strešných konštrukcií a interiérov hradu sa zachovala dodnes. Svoju osobnú zodpovednosť za zachovanie pamiatkových hodnôt potvrdzuje skutočnosť, že realizáciu zveril do rúk kvalifikovaných reštaurátorov, ktorí budú hlavnými garantmi konsolidácie tejto významnej NKP, a ktorí prispejú svojím odborným názorom pri celkovej premene jej architektonického a výtvarného výrazu. Hlavným dôvodom a zámerom pre vykonanie reštaurátorského výskumu a spracovanie Návrhu bolo spresniť jednotlivé historické vývojové etapy, inventarizovať v interiéri a exteriéri hradných objektov všetky hodnotné kamenné architektonické články, drevené prvky a detaily, vrátane preukázania stavu súvisiacich hmôt nosného muriva a naviazaných vrstiev omietok. Predmetom reštaurátorského výskumu ďalej bolo exaktne preukázať rozsah zachovania primárnych a sekundárnych vrstiev s ich presnou stratigrafickou výstavbou a všetkými vytvorenými úpravami a štruktúrami na povrchu. Odborným sledovaním boli potvrdené zmeny a zásahy v mladších obdobiach vývoja pamiatkového objektu, príčiny a formy poškodenia použitých materiálov. Reštaurátorský výskum bol realizovaný kombinovanou metódou, spájajúcou nedeštruktívne metódy, sondážny výskum a petrografický rozbor vybraných hornín. Chemicko – technologická analýza a dendrochronologické skúmanie drevín v mnohom napomohlo doplniť údaje a spresniť predstavu o materiálnej integrite architektonického diela. Výskumná dokumentácia je doplňujúcim sumarizačným

a prísne vedeckým prostriedkom, ako sa môžu konsolidovať, zrekonštruovať a konzervovať kamenné a drevené časti hradných objektov.

Predložený elaborát je spracovaný v dostatočnom rozsahu a splnil svoju úlohu a cieľ z hľadiska odbornej znalosti jeho autora, priniesol dostatok jednoznačných a hodnoverných podkladov pre adekvátnu záverečnú prezentáciu NKP. V technologickej časti dokumentácie reštaurátori predstavili jednotlivé reštaurátorské postupy, vlastné konsolidačné, konzervačné a rekonštrukčné postupy z hľadiska svojich špecializácií. Vytýčili základný cieľ, kritéria, ideový zámer a rozsah reštaurovania. Navrhli presný model reštaurovania pre všetky architektonické prvky, vytvorené v kameni a v drevenom materiáli. Odborný technologický postup je v každej kapitole a v bodoch presne vysvetlený, každý krok jasne nastavený a v záverečnom bloku patrične zdôvodnený. Reštaurátorské úkony sú navrhnuté tak, že rešpektujú historickú hmotu kameňa bez invazívneho zásahu do ich hmoty. Okolité omietky budú upevnené o podklad a konsolidované v jadre a v takom stave pripravené pre zásah reštaurátora – omietkára. Výsledkom odborného zákroku je analytická forma prezentácie, pri ktorej bude archaický výraz kamenných článkov striktne rešpektovaný. V miestach, ktoré už stratili svoj primárny kontext, bude realizovaná rekonštrukcia pravdivého tvaru a správnej modelácie podľa zachovanej analógie jestvujúcich blokov. Každá korekcia tvaroslovia a jej finálny vzhľad bude diferencovane korigovaná počas reštaurátorského procesu, vzájomne posúdená na mieste jeho vykonania.

Všetky stratigrafické plošné a hĺbkové sondy reštaurátori dôkladne písomne zaznamenali, graficky zaznačili do tabuliek a do pôdorysov hradného priestranstva a spoločne vo zväčšených fotografických detailoch tieto zistenia zdokumentovali. Napriek týmto skutočnostiam celková hodnota poznania nebola nimi ešte uzavretá. V tomto štádiu sa stala len priebežným sumarizačným údajom, ktorý bude definitívne zodpovedaný po celoplošnom odstránení všetkých sekundárnych úprav na omietnutých plochách. Následne v súčinnosti s reštaurátormi, špecializujúcich sa na nástennú maľbu a historické omietky, bude po ich výskume uzatvorená otázka finálnej výtvarnej úpravy jednotlivých častí i celkov NKP. Miera poznatkov je však dostačujúca na odsúhlasenie tohto Návrhu. Má nesmiernu cenu pre kvalifikovanú obnovu a realizáciu konsolidačných technologických postupov. Umožňuje veľmi účinne zvoliť optimálne mechanizmy na celkovú záchranu a primeranú prezentáciu všetkých hodnotných kamenných článkov a drevených prvkov.

Pre naplnenie tohto zámeru správny orgán určil podmienky, ktoré je povinný vlastník rešpektovať a reštaurátor pri samotnom zásahu sa nimi riadiť. Predovšetkým pri celkovom odstraňovaní sekundárnych vrstiev a po ošetrovaní povrchov omietok má reštaurátor dbať na to, aby zachoval a konzervoval všetky stopy z najstarších stavebných etáp kostola, ktoré dokladujú remeselný fortieľ stredovekých i neskorších kamenárov, murárov, stolárskych a tesárskych majstrov (napr. rôzne textúry po opracovaní omietok, zvyšky po ich hladení a po zatekajúcej malte, zanechané stopy kamenárskych značiek, datovania, vrýpaných nápisov, mien a graffiti, autentické stopy po rezbe a textúre tesania). Tieto detaily bude reštaurátor podrobne dokumentovať už počas prác a následne ich vyhodnotí a zapracuje do dokumentácie vykonaných reštaurátorských prác. Správny orgán trvá na tom, aby časť reštaurátorských úkonov (akými sú: sanácia muriva, spevnenie povrchu, stabilizácia kameňa a podkladov, plošné alebo lokálne čistenie povrchov a pod.) bola vykonávaná súbežne s prácami pri odstraňovaní druhotných podkladových a farebných vrstiev. Zároveň žiada, aby tento postup bol taktiež od začiatku podrobne dokumentovaný pre obsah záverečnej reštaurátorskej dokumentácie.

Obnova / reštaurovanie NKP budú vykonané v intenciách navrhnutej technológie, podľa navrhovaných reštaurátorských úkonov a odporúčaní reštaurátora, uvedených v Návrhu. Pokiaľ realizátor reštaurátorských prác zmení v priebehu reštaurátorského projektu na základe nových skutočností alebo prípadných novoobjavených nálezov navrhovanú technológiu alebo postup reštaurovania oproti odsúhlasenému konceptu reštaurovania, je povinný každú túto zmenu vopred prerokovať so správnym orgánom, podľa § 33 odseku 9 pamiatkového zákona. Správny orgán rozhodne o ďalšom postupe najneskôr do troch pracovných dní od oznámenia a prerušenia reštaurátorských prác. V priebehu reštaurovania bude reštaurátor viesť reštaurátorský denník, podľa § 6 odseku 5 Vyhlášky, a kópia tohto denníka bude taktiež súčasťou záverečnej dokumentácie

reštaurátorských prác. Tento autorizovaný dokument bude spracovaný v rozsahu podľa § 6 odsekov 1 až 5 Vyhlášky a vlastník ho predloží na správny orgán v lehote do 60 dní po ukončení reštaurovania, podľa § 33 odseku 10 pamiatkového zákona.

Nakoľko celková obnova a reštaurovanie hradu Krásna Hôrka predstavuje zložitý a komplexný problém, ktorý bude potrebné jednotne metodicky riešiť, vrátane syntetického zhodnotenia výsledkov architektonicko - historického, archeologického, sanačného a reštaurátorského výskumu, resp. charakter všetkých reštaurátorských úkonov si vyžaduje vysoko odborný a kvalifikovaný tímový prístup k hradnej architektúre, si správny orgán vyhradil právo prizývať k jednotlivým postupom reštaurovania členov odbornej reštaurátorskej komisie alebo členov príslušnej sekcie Pamiatkového úradu SR. Začiatok reštaurovania (v prípade etapizácie začiatok každej jednej etapy) vlastníkom správnemu orgánu písomne oznámi (alebo e-mailom na adresu: podatelna.ke@pamiatky.gov.sk) minimálne 7 dní vopred, podľa § 33 odseku 4 pamiatkového zákona. K reštaurovanému dielu prizve vlastník zástupcu správneho orgánu, ktorý zhodnotí celkový priebeh, posúdi kvalitu vykonaných úkonov a na základe získaných informácií vyhotoví úradný záznam zo štátneho dohľadu.

V zmysle ustanovenia § 33 odseku 6 zákona pamiatkového zákona správny orgán preskúmal predložený Návrh, a pretože nezistil dôvody, pre ktoré by odoprel udelenie súhlasu, v uvedenom rozsahu schválil tento odborný dokument a pre zabezpečenie ochrany NKP stanovil podmienky pre jej realizáciu reštaurovania a pre spracovanie dokumentácie vykonaných reštaurátorských prác podľa § 33 odseku 10 zákona pamiatkového zákona a uložil i určité povinnosti vlastníčkovi, špecifikované vo výroku, ktoré je povinný vlastník splniť.

Správny orgán podľa § 33 odseku 10 pamiatkového zákona si ponecháva jedno vyhotovenie predloženého návrhu na reštaurovanie na vykonanie pamiatkového dohľadu.

Poučenie

Proti tomuto rozhodnutiu je možné podať odvolanie v lehote 15 dní od jeho doručenia na Pamiatkový úrad Slovenskej republiky, Cesta na Červený most 6, 814 06 Bratislava. Odvolanie je potrebné doručiť na Krajský pamiatkový úrad Košice, Hlavná 25, 040 01 Košice. Toto rozhodnutie je možné preskúmať súdom až po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov.

Ing. Kristína Markušová
riaditeľka
Krajský pamiatkový úrad Košice

Doručuje sa

1. Slovenské národné múzeum, Vajanského nábrežie 2, P. O. BOX 13, 811 06 Bratislava, IČO 00164721
2. Slovenské národné múzeum, Múzeum Betliar, Kaštieľna 6, 049 21 Betliar, IČO 00164721

Na vedomie

1. Obec Krásnohorské Podhradie, Hradná 156, 049 41 Krásnohorské Podhradie, IČO 003284421
2. Krajský pamiatkový úrad Košice, na založenie do spisu

Slovenské národné múzeum	
Dátum:	20. SEP. 2021
Číslo záznamu:	Číslo spisu:
SNM- GP/20/3/2021-100	SNM- P336/2021-100/6436
Prílohy:	Vybavuje: